

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrtice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Verska šola.

I.

Dvajsto leto teče, odkar živi „nova šola“, to je, odkar ima ljudske šole država popolnem v svojih rokah. Postava z dne 25. maja 1868 jih je izročila državi in kar je pri tej stvari glavno, kat. cerkvi je vzela ona vso oblast do njih. Kršč. nauk in kar je z njim v zvezi, v ljudskih šolah nima več veljave, kakor n. pr. pisanje in mogoče je celo, da še toliko ne, ako so nove šolske oblasti kje več dajale na pisanje, kakor pa na kršč. nauk.

To je bodlo v oči ne samo oblastim kat. cerkve, ampak tudi ljudstvu, vsem, ki še drže kaj na krščanstvo, na kršč. vzrejo mladine. Vsled tega so pa kat. možje, ne samo duhovniki, ampak tudi možje iz drugih stanov, posebno pa še katol. stariši „novo šolo“ gledali le tako bolj po strani. Niso je overali, toda nič ji niso prav zaupali in veliko bi bili dali za to, da bi se obdržalo v njih, kar je vsled nove postave postalo dobro, pa se va-nje tudi povrnilo, kar je bilo v prejšnjih šolah dobro, to je zdrava, kršč. načela.

Blizu to hoče doseči načrt nove postave, kateri pride v kratkem v razpravo v drž. zboru. Načrt te postave je od nemških konservativcev in naj naši bralci izvedó, kak da je ta načrt, podamo jim ga, kakor ga je predložil princ Liechtenstein, najprej brez opazke, potem pa povemo tudi mi, kaj da so naše misli o njem.

Načrt se glasi:

Zakon z dne, po katerem se določijo načela vzgoje in pouka v ljudskih šolah. (Državna šolska postava.)

V soglasji z obema zbornicama državnega zbora ukazujem naslednje:

Člen I. Načela vzgoje in pouka v ljudskih šolah so ta-le:

§ 1. Naloga ljudski šoli je, s stariši in namesto starišev otroke vzgajati po naukih njihove vere ter jih v njih in za življenje potrebnem

začetnem znanji ter zvedenosti poučevati in izobraževati.

Potrebni predmeti pouka v ljudskih šolah so tedaj:

a) veroznanstvo, b) branje, c) pisanje, d) računanje, e) slovnica s pisjem in f) petje.

Pouk v branji je tako uravnati, da se z njim ved poda otrokom s pomočjo izdatnih nazornih pripomočkov za nje najznamenitejše iz zgodovine in zemljepisja, iz prirodoznanstva in naravoslovja.

§ 2. Ljudske šole so ali javne ali zasebne.

Javne so one, katere se vzdržujejo z javnimi sredstvi.

Vse na drug način vzdržavane ljudske šole so zasebne šole.

One so javnim ljudskim šolam popolnoma vzporediti in zato javne ljudske šole lahko nadomeščajo ali njih mesto zavzemajo, da le spolnjujejo, kar terjajo postave gledé javnih ljudskih šol.

Javne ljudske šole so vsakemu pristopne.

§ 3. Ljudska šola obstoji iz dveh oddelkov:

Prvi oddelek je začetna šola, ki trpi šest let s pet dni pouka na teden.

Drugi oddelek obstoji:

a) iz meščanske šole, b) iz obrtniške strokovne šole, c) iz kmetijske strokovne šole in d) iz nadaljevalne in ponavljalne šole.

§ 4. Vsi izobražljivi in telesno zdravi otroci dolžni so obiskovati začetno šolo.

Če iz te ne prestopijo na kako srednjo, meščansko, obrtniško šolo, obiskovati morajo po končani začetni šoli še nadaljevalno in ponavljalno šolo.

Ljudsko šolo obiskovati niso dolžni oni šoli podvrženi otroci, ki se doma primerno poučujejo.

§ 5. Stariši ali njih namestniki ne smejo puščati svojih otrok ali varovancev brez vzgoje in pouka, ki je postavno predpisan za ljudske šole.

Niso pa dolžni pošiljati jih v šolo v ka-

teri se vzgoja in pouk ne vjemata z nauki njih vere.

§ 6. Skrb, vodstvo in nadzorstvo nad veroukom in verskimi vajami na ljudskih šolah in učiteljskih izobraževališčih pripada cerkvi, oziroma pristojni verski družbi.

Zajedno ima pa cerkev, oziroma pristojna verska družba, zavoljo vzgojilne naloge šole sonadzorstvo nad vso šolo.

Osobstvo za vodstvo in nadzorstvo ljudskih šol in učiteljskih izobraževališč ter učni črteži morajo se tako uravnati, da more cerkev, oziroma verska družba, svojo sonadzorstveno nalogo uspešno izvrševati.

§ 7. Država izvršuje najvišje vodstvo in nadzorstvo nad vzgojo in poukom ljudskih šol po naučnem ministerstvu.

§ 8. Učiteljstvo (učiteljsko službo) na ljudskih šolah in učiteljskih izobraževališčih dobiti more enakomerno vsak avstrijski državljani, ki je gledé npravnega življenja neomadeževan, ki je iste vere z otroki, katere mu je vzgajati in poučevati, in ki pri službah na javnih šolah vrhu tega dokaže še pedagogično (vzgojilno) učiteljsko sposobnost po obstoječih zakonitih določbah, oziroma za poučevanje v katoliškem verouku tudi potrebno višepastirsko poslanje (missio canonica.)

§ 9. Učitelji in učiteljice za ljudske šole izobražujejo se v učiteljskih izobraževališčih, ki morajo biti po spolu gojencev ločena.

(Dalje prih.)

0 e. kr. poštnaj hranilnici.

(Konec.)

Obresti za vloženi denar daja hranilnica na leto po 3 kr. od vsakih 100 kr. Na prvi pogled se to dozdeva malo, toda premisliti je treba, da nam je hranilnica takorekoč pri roki ter si gledé vlaganja in izvzemanja prihranimo posebne pote in z njimi združene stroške. Na Angležkem za 100 gld dajajo obresti samo 2 gld 50 kr., na Francoskem 3 gld., na Belgijskem 3 gld., na Taljanskem 3 gld. 50 kr., na Ogerskem 3 gld. 60 kr., na Švedskem 3 gld. 6 kr., toraj povsod poštna hranilnica daja manjše obresti, kakor je pri drugih denarstvenih zavodih navada. — Po prejšnji postavi se je vloženi denar obrestoval od tistega dneva, ko so znesek na Dunaji zapisali v glavno knjigo, sedaj pa se obresti začnejo nabirati 1. in 16. dne v mesecu. Če si, recimo, dne 18. januarja vložil 20 gld., bo ta znesek začel obresti nositi še le od dne 1. februarja. To je druga prememba. Ovači je ostalo vse pri starem tako, kakor je obširno brati v poduku, ki je priložen vsakej poštno-hranilnični knjizici. Le bogati trgovci in drugi denarstveni barantači, kateri se poslužujejo tako imenovanega nakazničnega

in čekovnega prometa oni dobivajo samo po 2 odstotka obresti.

Vložnik ima pravico, vsaki čas zahtevati, da mu se vrne ves shranjeni znesek ali le nekoliko. Toda priporočati je, naj vsaj 1 gld. ostane v hranilnici, v sili zadostuje tudi le nekoliko krajcarjev. Pri izdavanju vsake knjizice je namreč precej pisarije in če se izvzame ves denar z obrestmi vred, mora se knjizica zavrči, a pri novem vlaganju se potem zopet morajo po dvakrat zapisovati gledé osebe vložnikove vsi podatki, ki so bili tudi dvakrat popisani pri izdajanju prejšnje in že po nepotrebnem zavržene vložne knjizice. Odpoveduje se na listu, ki se iztrga iz odpovedne knjizice. Poštni služabnik sme odpovedani znesek izplačati samo, kadar je za to dospelo potrebno naročilo z Dunaja. Po naših krajih je čakati redoma do tretjega ali štrtega dne. Po nekaterih živahnijših poštah se pač lahko do 20 gld. dobi brez vsakega čakanja.

Po cesarstvu je nekaj čez 4000 pošt, med njimi bilo je okoli 1500, ki so imele pravico male zneske hitro izplačevati. Na Štajarskem imamo 315 pošt nabiralnic, a „po kratkem potu“ denar izplačevati smelo jih je 164, med temi na slovenskem delu samo 45. Zdaj je drugače. Dne 31. januarja 1888 je namreč gospod minister odredil, da so isto pravico dobile tudi vse ostale pošte, in sicer od dne 15. februarja letos začnši. V tem slučaju mora vložnik uradniku dati napisano odpoved, potem ali poslednje „prejemno potrdilo“, ki ga je vložnik dobil, ako je zadnjič „po kratkem potu“ denar vzdignil; seboj se mora prinesiti tudi vložna knjizica. Denar se ne izplačuje nikomur drugemu, kakor jedino le tistej osebi, ki je podpisana v vložni knjizici in na odpovednem lističu, to je: vložnik sam ima pravico do svojega denarja, on mora na pošto priti osebno, sme pa tudi koga drugega pismeno pooblastiti.

Minolega leta 1887 se je v poštno hranilnico 4,827.174krat vložilo denarja za 625.457.347 goldinarjev 52 kr., a vrnilo 1,569.331krat v skupnem znesku 625.016.880 gld. 6 kr. Od 12. januarja 1883, ko je hranilnica začela poslovati, pa do zadnjega dne decembra pretečenega leta so na Dunaji v glavno knjigo zapisali, da se je v omenjenem času vsega skupaj vložilo 14,467.012krat v znesku 1.463.003.394 gld. 81 kr., vrnilo so pa 4,374.040krat za 1.423.234.479 gld. 71 kr. V hranilnici je toraj preostalo blizo 40 milijonov goldinarjev, namreč čistih 39,768.915 fl. 10 kr. V dobi petero let so izdali 914.717 vložnih knjizic, izplačali pa 317.009, sedaj še jih je 597.708 med ljudstvom. A to je itak znano, da jeden vložnik sme za svojo osebo imeti samo jedno jedino vložno knjizico, na katero more denar vlagati in izjemati po vseh avstrijskih poštah, katera mu je pač najbolj pri roki.